

**แนวทางการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย
ผ่านระบบการนิเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช***

**DEVELOPMENT GUIDELINES FOR STUDENT TEACHERS WITH A NETWORK
OF SCHOOLS THROUGH AN EDUCATIONAL SUPERVISION SYSTEM,
MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY,
NAKHON SI THAMMARAT CAMPUS**

ศักดิ์ดา หารเทศ, อนุชิต ปราบพาล*, ทิพย์วรรณ จันทรา

Sakda Hanthet, Anuchid Prabparn, Tippawan Chantra

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: anuchid.prab@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาคุณภาพครูเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพครูไม่เพียงแต่ให้การศึกษาที่ดีเท่านั้น แต่ต้องส่งเสริมทักษะที่สำคัญและความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในการก้าวเข้าสู่ความเป็นครูมืออาชีพในอนาคต วิธีหนึ่งที่จะทำให้บรรลุผลได้คือการจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาวิชาชีพครู เป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตได้ทดลองใช้ความรู้ทางทฤษฎีในสภาพแวดล้อมจริง ประสบการณ์เชิงปฏิบัติมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมให้กับนิสิต สำหรับการเผชิญสถานการณ์จริงในการจัดการเรียนรู้ในอนาคต ซึ่งแน่นอนว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูผู้ฝึกอาจต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่คาดคิด เพื่อไม่ให้นิสิตรู้สึกโดดเดี่ยวในการเผชิญกับปัญหาเพียงลำพัง จึงมีการกำหนดให้หลักสูตรแต่ละหลักสูตร ติดตามกำกับดูแลให้คำปรึกษาแก่นิสิตของตนจึงเกิดเป็นระบบการนิเทศขึ้น ระบบการนิเทศเป็นระบบที่ช่วยเหลือนิสิตเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงคอยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยในการวางแผนงาน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้คำแนะนำในด้านการสอน การปฏิบัติตนในสถานศึกษา และด้านอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าระบบการนิเทศนั้นเป็นระบบที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากบริบทแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทำให้สภาพปัญหาที่เจอก็ย่อมต่างกันไปด้วย การนิเทศจึงเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนานิสิตได้เป็นอย่างดี ในการนิเทศแต่ละครั้งจะเห็นถึงพัฒนาการของนิสิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางดีขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้และด้านอื่น ๆ หลักจากที่ได้รับคำปรึกษาและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนา, นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, ระบบการนิเทศ,

Abstract

Developing the quality of teachers is an important part of educational development. Improving the quality of teachers not only provides good education, but also promotes

* Received February 25, 2023; Revised March 26, 2023; Accepted April 20, 2023

important skills and knowledge necessary for future professional teaching careers. One way to achieve this is to provide professional teaching experience in educational settings. Professional teaching experience is an important component of vocational education and allows students to apply theoretical knowledge in real-world situations. This hands-on experience is crucial in preparing students for real-life situations in future teaching careers. However, teachers in training may face unexpected problems during their teaching experience, and it is important to provide guidance and support to prevent them from feeling isolated. Therefore, each curriculum is designed to provide guidance and counseling to students, creating a mentoring system. The mentoring system helps students plan their learning strategies, design teaching methods, and provide guidance in teaching, school management, and other areas. It is evident that the mentoring system is of great importance due to the variety of problems that may arise in different educational contexts. The mentoring system helps to develop students' skills and knowledge and each mentoring session demonstrates the continuous improvement of students' learning and other skills, based on feedback and suggestions from relevant stakeholders.

Keywords: Development, Student Teachers, Educational Supervision System

บทนำ

การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นส่วนสำคัญของการเติบโตทางวิชาการและวิชาชีพ การร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่ายผ่านระบบการนิเทศสามารถช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าซึ่งช่วยเพิ่มพูนทักษะและความรู้ วิชาชีพครูจัดว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะเป็นวิชาชีพที่เป็นพื้นฐานของวิชาทั้งปวง วิชาต่าง ๆ ล้วนถูกถ่ายทอดและส่งผ่าน ผ่านผู้ส่งสารที่เรียกว่าครูทั้งสิ้น อีกทั้งผู้ที่เป็นครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ต้องอุทิศตนเสียสละต่อหน้าที่การงาน เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างสูงส่ง อดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่จะต้องกระทบจิตใจ ด้วยเหตุนี้เองคำว่าครู จึงมีผู้ให้คำนิยามไว้ว่า ครู หรือ ครู มีที่มาจากภาษาบาลีที่แปลว่าหนัก หนักเพราะต้องแบกรับอนาคตของผู้อื่น หนักเพราะต้องแบกรับความหวัง หนักเพราะมีเรื่องต้องให้หนักใจอยู่ตลอดเวลา ที่ผ่านมาระทรวงศึกษาธิการได้มีการพัฒนาส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ปัจจุบันหลักสูตรครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรจากเดิม 5 ปี ปรับเป็น 4 ปี และให้องค์กรวิชาชีพครูหรือคุรุสภาเป็นผู้ควบคุมมาตรฐาน (อมสิน จตุพร, 2561) โดยให้มีการประเมินมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติตน ตามลำดับ 1) มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงาน และการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะ

นำมาซึ่งเกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ” (ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566, 2566)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพ เพราะนิสิตจะได้เรียนรู้และฝึกประสบการณ์จากสถานที่จริง เห็นบริบทของการศึกษา และความหลากหลายของผู้เรียน ฝึกทักษะการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ได้ทดลองวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ผ่านมามีการกำหนดให้นิสิตจะต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และต้องอยู่ในความดูแลของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์อย่างใกล้ชิด ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมกันพัฒนานิสิตให้เป็นผู้มีความสามารถและศักยภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมหาวิทยาลัยและสถานศึกษาต่างต้องร่วมด้วยช่วยกันในการพัฒนานิสิต เพราะผู้ที่ต้องใช้บัณฑิตนั้นคือสถานศึกษามหาวิทยาลัยเองก็ต้องผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา ดังนั้นทั้งสองส่วนจึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

“Learning by doing” การเรียนรู้โดยการลงมือทำเป็นแนวคิดทฤษฎีของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นทฤษฎีที่ถูกพูดถึงอย่างแพร่หลาย เพราะมีความเป็นจริงและเห็นผลเชิงประจักษ์ว่าการลงมือทำนั้นส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการของผู้เรียนเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถช่วยในการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้เรียนได้รับประสบการณ์ผ่านการเผชิญสถานการณ์จริง (ทิตนา เขมมณี, 2545) และต้องอาศัยทักษะการแก้ปัญหา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นสิ่งสำคัญและขาดไม่ได้ เพราะวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ การออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้เองจะช่วยให้ครูมีศักยภาพที่พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูในอนาคต และได้สัมผัสประสบการณ์ภาคสนามจากระหว่างเรียนมีผู้ชี้แนะให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา ค่อยแก้ไขปัญหามาต่าง ๆ ทำให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู้ว่าไม่โดดเดี่ยวและพร้อมจะเผชิญกับปัญหา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้เองจะตอบโจทย์ในเรื่องการพัฒนาบัณฑิตให้ตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความทักษะเพียบพร้อม ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม ตรงตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ให้สถาบันอุดมศึกษานำไปปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพและมีระดับมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) ขึ้นโดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562, 2562)

1. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

1.1 มีค่านิยมร่วม ตระหนักและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการทำงานของครู การพัฒนาความรู้ถึงตัวตนความเป็นครูและมีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่เข้มแข็ง มีจิตบริการต่อวิชาชีพครูและชุมชน

1.2 เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณครูและยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมการณ์ความเป็นครูด้วยความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อวิชาชีพ อุทิศตนและทุ่มเทในการเอาใจใส่ สร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาการเรียนรู้และผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีความพอเพียงและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

1.3 เป็นผู้เรียนรู้และฉลาดรู้ และมีปัญญา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูงมีความรอบรู้ด้านการเงิน สุขภาพ สนทริยภาพ วัฒนธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลกการสร้างสัมมาชีพและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความเพียร มุ่งมั่น

มานะ บากบัน ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้และรอบรู้ ทันสมัย
ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1.4 เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถคิดวิเคราะห์การ
คิดขั้นสูง มีความฉลาดดิจิทัล ทักษะการทำงานเป็นทีม มีทักษะข้ามวัฒนธรรม รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ
สมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก มีส่วนร่วมในการพัฒนาความก้าวหน้าให้กับวิชาชีพครูสามารถ
แสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้ งานวิจัย และสร้างนวัตกรรม เพื่อพัฒนา ตนเองผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตาม
ความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.5 เป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระ
ออกแบบกิจกรรม วางแผนและจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้และมีความสุขในการเรียน โดยใช้ศาสตร์การสอน รวมถึงวิธีการใช้เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการ
เรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อ แหล่งเรียนรู้ ชุมชน ภูมิปัญญาในชุมชนที่เหมาะสมกับสาระวิชาและผู้เรียนที่มีความ
แตกต่างกัน สามารถบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ข้ามวัฒนธรรม และการวิจัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ
จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์การสอน ความรู้ เนื้อหาสาระ และเทคโนโลยี (TPCK) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
ของผู้เรียน ตลอดจนนำไปใช้ในการ แก้ไขปัญหา พัฒนานตนเอง ผู้เรียนและสังคม

1.6 เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และใส่ใจสังคม มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึก
สากล รู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิต
อาสาและดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความ
ถูกต้องรู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบ ชั่ว ดี กล้าปฏิเสธและต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกรวมทั้งมีคุณลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครู
ตามที่คุรุสภากำหนด

2. มาตรฐานผลการเรียนรู้

2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.1.1 รัก ศรัทธาและภูมิใจในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครู และ
ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.1.2 มีจิตอาสา จิตสาธารณะ อดทนอดกลั้น มีความเสียสละ รับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อ
งานที่ได้รับมอบหมายทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนเป็น
แบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ และเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.3 มีค่านิยมและคุณลักษณะเป็นประชาธิปไตย คือ การเคารพสิทธิ และให้เกียรติคน
อื่นมีความสามัคคีและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ใช้เหตุผลและปัญญาในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ

2.1.4 มีความกล้าหาญและแสดงออกทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถวินิจฉัย จัดการ
และคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยความถูกต้องเหมาะสมกับสังคม การทำงานและสภาพแวดล้อมโดย
อาศัยหลักการ เหตุผลและใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ความรู้สึกของผู้อื่นและประโยชน์ของ
สังคมส่วนรวม มีจิตสำนึกในการดำรงความโปร่งใสของสังคมและประเทศชาติ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและความ
ไม่ถูกต้อง ไม่ใช่ข้อมูลบิดเบือน หรือการลอกเลียนผลงาน

2.2 ด้านความรู้

2.2.1 มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาสาระด้านวิชาชีพของครู อาทิ
ค่านิยมของครู คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตวิญญาณครู ปรัชญาความเป็นครู จิตวิทยาสำหรับครู จิตวิทยา
พัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้และช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรและ

วิทยาการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการศึกษาและการเรียนรู้ การวัด ประเมินการศึกษาและการเรียนรู้ การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนและภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับครู ทักษะการนิเทศและการสอนงาน ทักษะเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะการทำงานวิจัยและวัดประเมิน ทักษะการร่วมมือสร้างสรรค์ และทักษะศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความเข้าใจในการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติจริงและการบูรณาการข้ามศาสตร์ อาทิ การบูรณาการการสอน (Technological Pedagogical Content Knowledge: TPCK) การสอนแบบบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (Science Technology Engineering and Mathematics Education: STEM Education) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) และมีความรู้ในการประยุกต์ใช้

2.2.2 มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาวิชาที่สอน สามารถวิเคราะห์ ความรู้และเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง สามารถติดตามความก้าวหน้าด้านวิทยาการและนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผู้เรียน โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้และเนื้อหาสาระด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของแต่ละสาขาวิชา ตามเอกสารแนบท้าย

2.2.3 มีความรู้ เข้าใจชีวิต เข้าใจชุมชน เข้าใจโลกและการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความ แตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถเผชิญและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถนำแนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตน พัฒนางานและพัฒนาผู้เรียน

2.2.4 มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ตามมาตรฐาน

2.2.5 ตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาผู้เรียน พัฒนางานและพัฒนาชุมชน

2.3 ด้านทักษะทางปัญญา

2.3.1 คิด ค้นหา วิเคราะห์ข้อเท็จจริง และประเมินข้อมูล สื่อ สารสนเทศจาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างรู้เท่าทัน เป็นพลเมืองตื่นรู้ มีสำนึกสากล สามารถเผชิญและก้าวทันกับการ เปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล เทคโนโลยีข้ามแพลตฟอร์ม (Platform) และโลกอนาคต นำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานและวินิจฉัยแก้ปัญหาและพัฒนางานได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ หลักการทางทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ค่านิยม แนวคิด นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ บรรทัดฐานทางสังคมและผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้น

2.3.2 สามารถคิดริเริ่มและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์

2.3.3 สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้จากการทำวิจัยและสร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรมเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรม รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้แก่ ชุมชนและสังคม

2.4 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2.4.1 เข้าใจและใส่ใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความคิดเชิงบวก มีวุฒิภาวะทาง อารมณ์และทางสังคม

2.4.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้เรียนผู้ร่วมงาน ผู้ปกครองและคนในชุมชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

2.4.3 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อตนเอง ต่อผู้เรียน ต่อผู้ร่วมงาน และต่อส่วนรวม สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาตนเอง กลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์

2.4.4 มีภาวะผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเข้มแข็งและกล้าหาญทางจริยธรรม สามารถชี้นำและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างสร้างสรรค์

2.5 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

2.5.1 มีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเข้าใจองค์ความรู้ หรือประเด็นปัญหาทางการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

2.5.2 สื่อสารกับผู้เรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและสังคม และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถเลือกใช้การสื่อสารทางวาจา การเขียน หรือการนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารหรือนวัตกรรมต่างๆ ที่เหมาะสม

2.5.3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลหรือความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงานการประชุม การจัดการและสืบค้นข้อมูลและสารสนเทศ รับและส่งข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้ดุลยพินิจที่ดีในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสารสนเทศ อีกทั้งตระหนักถึงการละเมิดลิขสิทธิ์และการลอกเลียนผลงาน

2.6 ด้านวิถีวิทยาการจัดการเรียนรู้

2.6.1 สามารถเลือกใช้ปรัชญาตามความเชื่อในการสร้างหลักสูตรรายวิชา การออกแบบเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสาร การวัดและประเมินผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้แบบเปิดได้อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบทที่ต่างกันของผู้เรียนและพื้นที่

2.6.2 สามารถในการนำความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบกิจกรรม การจัดเนื้อหาสาระ การบริหารจัดการ และกลไกการช่วยเหลือ แก้อาและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางกาย

2.6.3 จัดกิจกรรมและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการทำงานในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการพัฒนาการคิด การทำงาน การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม สามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนา ด้วยความความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย และรับผิดชอบต่อผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด

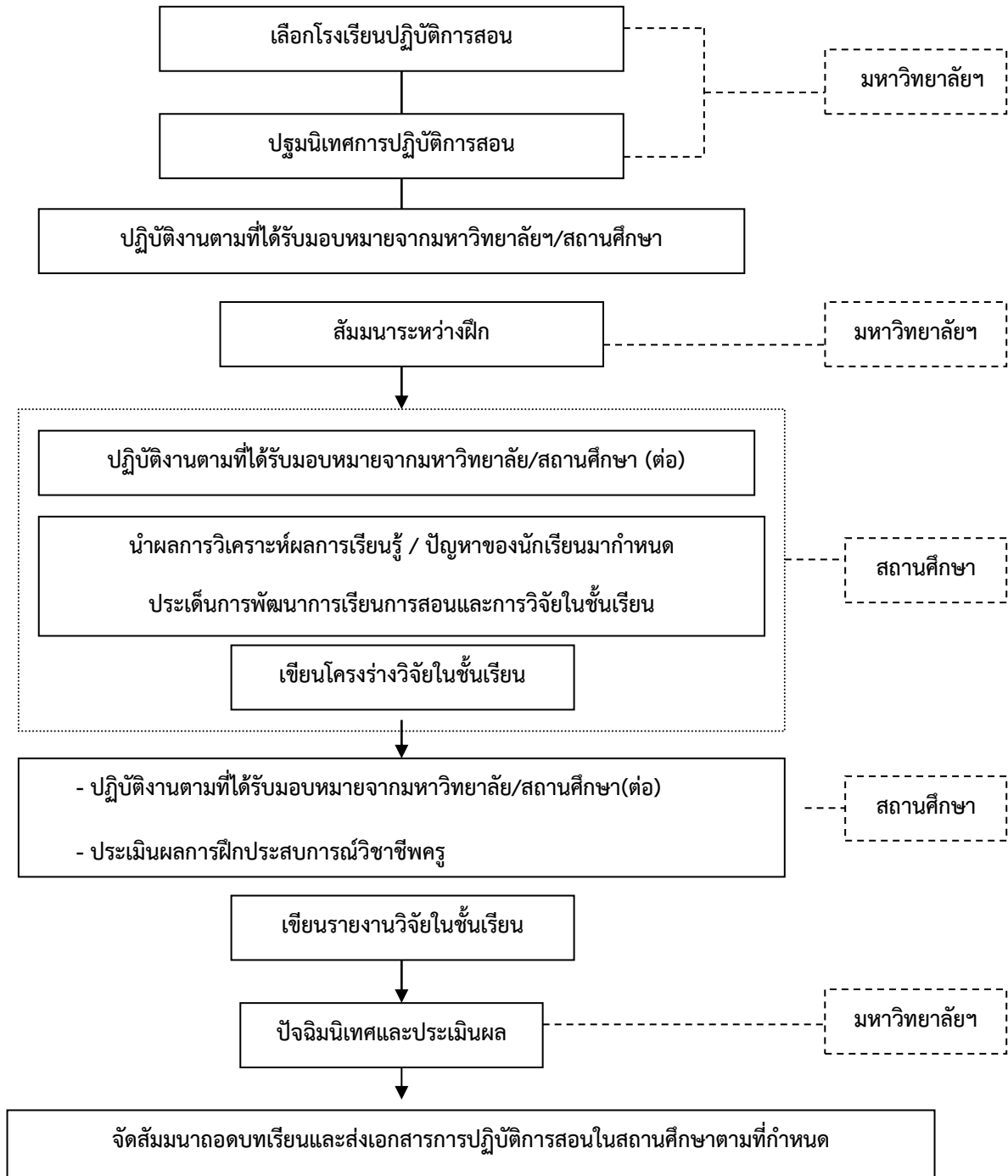
2.6.5 สร้างบรรยากาศ และจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งวิทยาการ เทคโนโลยี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกและร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีปัญญารู้คิดและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องให้เต็มตามศักยภาพ

2.6.5 สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการเรียนรู้ทักษะการรู้เรื่อง ทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ ทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยี และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำทักษะเหล่านี้ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาตนเอง

ลำดับขั้นตอนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยเลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดว่าด้วยเกณฑ์ในการเลือกสถานศึกษาที่สามารถเป็นสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ จัดทำ MOU ร่วมกันเพื่อเป็นโรงเรียนเครือข่ายสำหรับเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนิสิต และนิสิตที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องดำเนินการและปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช, 2562)

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย เพราะเป็นช่วงที่นิสิตต้องออกไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง คือ โรงเรียนที่เป็นซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้ คือ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครศรีธรรมราช, 2562)

1. ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งสามารถจำแนกบทบาทหน้าที่ได้ ดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต
- 2) ให้การปฐมนิเทศแก่นิสิต โดยแนะนำให้รู้จักบุคลากร สถานที่ ฯลฯ และมอบหมายงานที่นิสิตต้องปฏิบัติ
- 3) พิจารณาคัดเลือก ครูพี่เลี้ยงตามเกณฑ์ในคู่มือฝึกเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะเป็นครูพี่เลี้ยงที่ดี
- 4) ดูแลและจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่นิสิต
- 5) ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และการปฏิบัติตนของนิสิต
- 6) แนะนำนิสิต ให้รู้จักบุคคลและสถานที่ในท้องถิ่น ตลอดจนร่วมกิจกรรมของท้องถิ่นตามสมควรแก่โอกาส
- 7) มอบหมายงานในหน้าที่ให้กับครูพี่เลี้ยง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 8) กำกับ ดูแล ติดตาม และให้คำปรึกษากับครูพี่เลี้ยงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 9) ดูแลการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของครูพี่เลี้ยง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามระเบียบ
- 10) ร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการดำเนินงานของนิสิต
- 11) ประสานงานกับมหาวิทยาลัย หรือ อาจารย์นิเทศก์ของคณะฯ เกี่ยวกับการเนิงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 12) ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นแก่มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดการและการดำเนินงานเพื่อพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 13) เมื่อมีเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับนิสิตอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงเรียน หรือ มหาวิทยาลัย แจ้งให้คณะ/มหาวิทยาลัย ทราบโดยเร็ว
- 14) ร่วมประชุมกับมหาวิทยาลัยรับทราบนโยบายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
- 15) ควรมีการติดตามการเรียนการสอนหรือสังเกตการณ์การสอนร่วมกับอาจารย์นิเทศก์ อย่างน้อย 1 ครั้ง
- 16) ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมทั้งสนับสนุนการทำงานของนิสิตด้านกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนหรือนักเรียน หรืออาจนำเสนอผลงานส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนให้นิสิตได้ดำเนินการโดยมีงบประมาณสนับสนุน
- 17) ลงนามเพื่อรับรองการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตในเอกสารตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2. ครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน หมายถึง บุคลากรประจำการที่ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มอบหมายให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแล ช่วยเหลือนิสิต เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ภาคปฏิบัติมากกว่าบุคคลอื่น เปรียบเสมือนต้นแบบของความเป็นครูของนิสิต เป็นผู้รักษามาตรฐานทางวิชาการแทนผู้บริหารโรงเรียนในด้านการสอน เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์จากคณะหรือมหาวิทยาลัย ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ บทบาทของครูพี่เลี้ยงอาจจำแนกได้ดังนี้

- 1) ทำความเข้าใจเกี่ยวกับฝึกประสบการณ์ของนิสิต
- 2) แนะนำนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ต่อนักเรียนในชั้นที่ทำการสอน
- 3) แนะนำให้นิสิตเข้าใจถึงสภาพการเรียนของเด็กนักเรียน การปกครองชั้น ตลอดจนการทำงานธุรการในชั้นเรียน
- 4) ให้โอกาสนิสิต ได้สังเกตการณ์สอนของตน ก่อนที่จะมอบหมายให้ทำการสอนอย่างจริงจัง
- 5) แนะนำ สาธิตการสอน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิต
- 6) ให้คำแนะนำแก่นิสิต ในเรื่องของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ โครงการสอน และอื่น ๆ
- 7) สังเกตการสอน การทำงานในชั้นเรียนของนิสิต โดยสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้ให้นิสิตทำการสอนโดยลำพัง เมื่อพบว่างานใดบกพร่อง ต้องให้คำแนะนำเพื่อช่วยให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ดำเนินไปด้วยดี
- 8) ช่วยเหลือ แนะนำ นิสิตในด้านการจัดทำและการใช้สื่อการสอนตลอดจนแหล่งวิชาในชุมชน
- 9) ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิต พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ก่อนนำไปทำการสอน
- 10) วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของนิสิตตามแบบฟอร์มที่มหาวิทยาลัย กำหนด
- 11) เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นิสิต ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 12) นิเทศ งานด้านวิชาการ และงานด้านอื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมายให้นิสิตปฏิบัติ
- 13) สรุปการประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ภาคปฏิบัติ ให้ผู้บริหารโรงเรียนทราบเมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 14) ร่วมประชุมกับ มหาวิทยาลัยเพื่อรับทราบนโยบายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
- 15) ในกรณีที่พบว่านิสิตมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาชู้สาว การขาดความรับผิดชอบในการฝึกประสบการณ์ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยหรือภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ ให้ดำเนินการเบื้องต้นเป็นรายกรณี ดังนี้

- (1) ชี้แจงบทลงโทษให้กับนิสิตและโรงเรียนทราบ
- (2) ว่ากล่าวตักเตือน โดยความร่วมมือระหว่างครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ โดยบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
- (3) เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไป
- (4) ลงนามเพื่อรับรองการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนิสิตในเอกสารตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

3. อาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย หมายถึง คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่ได้รับการแต่งตั้ง เป็นอาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) ศึกษาและทำความเข้าใจลักษณะงานของแต่ละโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อปฏิบัติงานนิเทศให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของแต่ละโรงเรียน

2) เข้าร่วมการปฐมนิเทศ การสัมมนาระหว่างฝึกปฏิบัติการสอน และสัมมนาหลังฝึกปฏิบัติการสอนหรือปัจฉิมนิเทศพร้อมนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3) ร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนและครูพี่เลี้ยงในการพัฒนางานด้านการสอนและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิสิต

4) นิเทศงานด้านวิชาการ และงานด้านอื่น ๆ ที่โรงเรียนมอบหมายให้นิสิตปฏิบัติ

5) ประสานงานกับบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระหว่างคณะฯ กับโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น มีการเข้าพบผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกับครูพี่เลี้ยง และนิสิต เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในครั้งแรก

6) ดำเนินการนิเทศการสอนในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

7) นิเทศ ติดตามการฝึกประสบการณ์ของนิสิตอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 ครั้ง และ/หรืออาจใช้ระบบการนิเทศผ่านเครือข่าย Social network เช่น Line, Zoom, Meet หรืออื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงานนิเทศของอาจารย์นิเทศให้สามารถรับรู้ปัญหาของนิสิตได้ทันทั่วทั้งที่มีปัญหา

8) กำกับดูแล ติดตาม ประเมิน และให้ข้อมูลย้อนหลังแก่โรงเรียนนิสิต และมหาวิทยาลัย

9) เข้าใจคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นรายบุคคล

11) ร่วมกับครูพี่เลี้ยงดูแลเอาใจใส่นิสิตเป็นพิเศษ หากนิสิตประสบปัญหาในการฝึกประสบการณ์ และ/หรือปัญหาในการดำเนินชีวิตในช่วงฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และให้รายงานต่อฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพทันทีเมื่อทราบปัญหา

11) เสนอแนะแนวทางเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ และเพื่อปรับปรุงกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ดียิ่งขึ้น

12) ในกรณีที่พบว่านิสิตมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาชู้สาว ขาดความรับผิดชอบในการฝึกประสบการณ์ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยหรือภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ ให้ดำเนินการเบื้องต้นเป็นรายกรณีดังนี้

(1) ชี้แจงบทลงโทษให้กับนิสิตและโรงเรียนทราบ

(2) ว่ากล่าวตักเตือน โดยความร่วมมือระหว่างครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ โดยบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

(3) เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพต่อไป

13) ลงนามเพื่อรับรองการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต

4. นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

เมื่อมหาวิทยาลัย จัดส่งนิสิตไปยังโรงเรียนที่เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว นิสิตมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1) พบผู้บริหารโรงเรียนแนะนำตัวและรับการปฐมนิเทศจากผู้บริหารโรงเรียนในครั้งแรกที่เข้าโรงเรียน หากเป็นไปได้ให้รายงานตัวพร้อมกันเป็นกลุ่ม โดยมีอาจารย์นิเทศก์ร่วมด้วย

2) รับมอบหมายงานต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ภาคปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้แก่

(1) งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อย่างน้อย สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง

(2) ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูประจำชั้นและงานธุรการชั้นเรียน เช่น ทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น ตรวจสอบสุขภาพนักเรียน จัดชั้นเรียน ฯลฯ

(3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาที่ต้องสอน โดยทำล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และต้องส่งให้ครูพี่เลี้ยงตรวจสอบก่อนนำไปใช้สอน

(4) จัดทำสื่อการสอนสำหรับใช้กับวิชาที่ตนสอน

(5) จัดทำโครงการพัฒนานักเรียนหรือพัฒนาโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อย่างน้อย 1 โครงการ โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียน

(6) จัดทำโครงการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอน คนละ 1 โครงการ

(7) ประชุมสมาชิกที่เป็นนิสิตฝึกประสบการณ์หรือผู้เกี่ยวข้อง ในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พร้อมทั้งบันทึกการประชุมไว้ทุกครั้ง แล้วนำผลของการประชุมเสนอต่อครูพี่เลี้ยงโดยผ่านผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัยเพื่อทราบ

(8) ทำบันทึกกิจกรรมประจำวัน โดยบันทึกงานต่าง ๆ ที่นิสิตทำในแต่ละวันไว้อย่างละเอียด

(9) เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3) รับการนิเทศ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานต่าง ๆ ตามคำแนะนำของผู้บริหารโรงเรียนครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์จากมหาวิทยาลัย

4) เข้าร่วมประชุมสัมมนาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

5) เมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้นิสิตนำส่งผลงานต่าง ๆ ส่งฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มหาวิทยาลัย พร้อมรายงานตัวกลับมหาวิทยาลัย (ตามแบบรายงานตัวที่กำหนด)

6) ศึกษาทำความเข้าใจวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมปฏิบัติของโรงเรียนเพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

7) หากนิสิตพบว่ามีปัญหากับครูพี่เลี้ยงและ/หรืออาจารย์นิเทศก์ในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นิสิตรายงานไปที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อหาแนวทางแก้ไขทันที ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

(1) กรณีที่พบปัญหากับครูพี่เลี้ยงหรือโรงเรียน

(1.1) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาร่วมกับอาจารย์นิเทศก์

(1.2) ดำเนินการแก้ปัญหาร่วมกับโรงเรียน

(1.3) สร้างชี้แจงให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(1.4) มีการนำเสนอสรุปข้อมูลต่อฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเก็บไว้เป็น

หลักฐานต่อไป

(2) กรณีที่พบปัญหากับอาจารย์นิเทศก์

(2.1) ขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

(2.2) ดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกับคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

(2.3) หากเป็นปัญหาระดับร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงขององค์กรจะต้องมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาที่กำหนดไว้ต่อไป

5. ระบบการนิเทศและการประเมินผล

อาจารย์นิเทศก์ จะทำหน้าที่ออกนิเทศเยี่ยมเยียนนิสิตตลอดการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ใน 1 ภาคเรียน ร่วมกับครูพี่เลี้ยงในการดำเนินการนิเทศและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต รวม 3 ครั้ง ณ โรงเรียนที่เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

การประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู

สมรรถนะทางวิชาชีพครู หมายความว่า ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน การทดสอบด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ นิสิตจะต้องผ่านการทดสอบด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จัดโดยคุรุสภาเป็นผู้ดำเนินการในการทดสอบใช้ข้อสอบเป็นตัวชี้วัด นับตั้งแต่หลักสูตร 2562 เป็นต้นมา นิสิตที่เข้าศึกษาเริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 จะต้องทำสอบทั้งหมด โดยวิชาที่จะต้องทดสอบมี 2 วิชา คือ 1) วิชาชีพครู 2) กลุ่มวิชา ตามที่คณะกรรมการกำหนด (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เม.ย. 2565) มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน จะต้องได้รับการประเมินจาก 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) อาจารย์นิเทศก์ 2) ครูพี่เลี้ยง 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้แทน 4) ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา โดยจะต้องประเมินใน 3 ประเด็น คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 3) การปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณวิชาชีพ (ประกาศคณะกรรมการอำนวยการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564, 2564) นิสิตที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพชั้นต้น (Basic Teaching License : B-License) จะต้องผ่านการทดสอบสมรรถนะทางวิชาชีพครูทั้งหมด ส่วนคนใดที่ยังไม่ผ่านเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครูแทน (Provisional Teaching License : P-License) มีอายุ 2 ปี สามารถนำไปสอบครูผู้ช่วยได้ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครู (Provisional Teaching License : P-License) ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครูจะต้องมีคุณสมบัติ 1) มีคุณวุฒิทางปริญญาทางการศึกษาที่คุรุสภารับรอง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไป (โดยยังไม่ต้องมีผลการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู) 2) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าหนึ่งปี (ตามหลักเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนด) ใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่ครู มีอายุ 2 ปี นับตั้งแต่วันที่ออกใบอนุญาต

2. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นต้น (Basic Teaching License : B-License) ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นต้น จะต้องมีความคุณสมบัติ 1) มีคุณวุฒิทางปริญญาทางการศึกษาที่คุรุสภารับรอง 2) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าหนึ่งปี (ตามหลักเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนด) 3) ผ่านการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จากต่างประเทศจะต้องขอรับรองคุณวุฒิก่อนขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นต้น ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นต้น มีอายุ 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ออกใบอนุญาต

3. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นสูง (Advanced Teaching License : A-License) ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นสูง จะต้องมีความคุณสมบัติ 1) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นต้น 2) ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพตามที่คุรุสภากำหนด หรือ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู (เดิม) และมีวิทยฐานะชำนาญการหรือเทียบเท่าขึ้นไป ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูชั้นสูง มีอายุ 7 ปี นับตั้งแต่วันที่ออกใบอนุญาต

แนวทางการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายผ่านระบบการนิเทศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

แนวทางการพัฒนานิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายผ่านระบบการนิเทศทางมหาวิทยาลัยมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เปิดโอกาสให้นิสิตได้ทดลองทำ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ให้โอกาสในการวางแผน ออกแบบ ตัดสินใจ ตามทัศนคติ ความคิด จะได้ทราบผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร โดยอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงคอยเป็นโค้ช ในการให้คำแนะนำปรับปรุง กิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยให้นิสิตได้ทดลองทำ คือ การให้นิสิตจัดทำโครงการที่

เกี่ยวกับกลุ่มสาระสังคมศึกษา โดยให้ปรึกษากับครูพี่เลี้ยงว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่นิสิตอยากจะทำ เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนของนิสิตให้ดียิ่งขึ้น เมื่อนิสิตได้ลงมือปฏิบัติจริงก็จะเกิดการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ในการทำโครงการต่าง ๆ มากขึ้น

2. สะท้อนผลการปฏิบัติงาน หลังจากนิสิตได้จัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว หลังจากนั้นก็รับฟังความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป การสะท้อนนี้ไม่เฉพาะกิจกรรมหรือโครงการเท่านั้นต้องทำเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อให้นิสิตเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และเพื่อเป็นการตอกย้ำว่า ครูพี่เลี้ยงหรือผู้บริหารต่างเอาใจใส่ให้ความสำคัญนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้ทำหน้าที่เปรียบเสมือนครูหนึ่งท่าน เมื่อนิสิตไปเป็นครูในอนาคตจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี (กาญจนา เชื้อหอม และจิตติพญ์ ณ สงขลา, 2566)

3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ประเด็นที่ 1 คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วยกัน จัดให้มีการพูดคุยปัญหาระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุก ๆ สัปดาห์ผ่านระบบออนไลน์ และให้นักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหา หรือแชร์วิธีการแก้ปัญหาที่เจอในแต่ละโรงเรียน เพื่อให้เพื่อน ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ได้ และทำให้นิสิตได้ผ่อนคลายระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพราะได้มีโอกาสได้เจอหน้าเพื่อน ๆ ในสาขาเดียวกัน ประเด็นที่ 2 คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูพี่เลี้ยง เนื่องจากนิสิตพึ่งอยู่กับครูพี่เลี้ยงได้ไม่นาน ผู้ที่เข้าใจและรู้จักนิสิตมากที่สุด คือ อาจารย์นิเทศก์ ดังนั้นอาจารย์นิเทศก์ควรอธิบายลักษณะเฉพาะของนิสิตแต่ละคนให้กับครูพี่เลี้ยงได้รับทราบ เพราะจะทำให้ย่นระยะเวลาในการทำความรู้จักของครูพี่เลี้ยง และช่วยให้ครูพี่เลี้ยงได้ส่งเสริมศักยภาพได้ตามความสามารถ

4. เรียนรู้ร่วมกัน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง บุคคลสามท่านนี้ ต้องเรียนรู้ร่วมกัน เปิดใจในการรับฟังข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ต้องเป็นคนใจกว้าง เพราะปัญหาในแต่ละที่ย่อมเปลี่ยนไปตามบริบทที่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่า วิธีการแก้ปัญหาจากอีกที่ อาจไม่สามารถนำมาแก้ไขอีกที่ได้ เนื่องด้วยแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ดังนั้น นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศ และครูพี่เลี้ยง ต้องเป็นผู้ที่ใจกว้างรับฟังปัญหาและหาทางออกในการแก้ไขปัญหาด้วยกัน ร่วมด้วยช่วยกันในการพัฒนา เพราะผลที่เกิดขึ้นย่อมเกิดขึ้นกับเด็กและวงการการศึกษา

สรุป

การพัฒนา นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายผ่านระบบการนิเทศเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และนิสิตที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก็จะได้ทราบข้อบกพร่องและได้แก้ไขได้ทันทางที่ จะทำให้เกิดผลดีต่อนักเรียนในอนาคต ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยได้ดำเนินการนิเทศนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเข้มข้น เพื่อให้นิสิตเป็นนิสิตที่มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หลักการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกครั้งจะต้องมีการสัมมนาถอดบทเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้กับรุ่นน้องได้ทราบ และเพื่อเป็นแรงบัลดาลใจให้กับรุ่นต่อ ๆ ไป มีการเชิญวิทยากรที่มีความสามารถมาให้ความรู้เพิ่มเติมและแนะนำแนวทางในการเตรียมตัวก้าวเข้าสู่ความเป็นครูในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เชื้อหอม และจิตทิพย์ ณ สงขลา. (2566). แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยการโค้ชเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูของนิสิต/นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(17), 28-42.
- ทศนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง 6 มีนาคม 2562.
- ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566. (2566). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 140 ตอนพิเศษ 82 ง 5 เมษายน 2566.
- ประกาศคณะกรรมการอำนวยการทดสอบ เพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเครื่องมือทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ตาม มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2564. (2564). เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2566 จาก <http://edu.vru.ac.th/main/wp-content/uploads/2021/12/tbase2564.pdf>
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช. (2562). คู่มือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อมสิน จตุพร. (2561). การปรับหลักสูตรการผลิตครู: มุมมองเชิงปรัชญาและตรรกะแห่งวิชาชีพครู. เรียกใช้เมื่อ 2566 เมษายน 5 จาก <https://prachatai.com/journal/2018/11/79495>